

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת במדבר, תשפ"ה

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 8:07	Minneapolis, MN - 8:33
Brooklyn, NY - 8:01	Miami, FL - 7:49
Chicago, IL - 7:57	Monsey, NY - 8:03
Houston, Texas - 7:58	Montreal, Quebec - 8:16
Johannesburg, S. Africa - 5:05	Passaic, NJ - 8:02
Lakewood/Deal, NJ - 8:00	Toronto, Ontario - 8:33
London, UK - 8:51	Yerushalayim - 7:03
Los Angeles, CA - 7:40	Zurich, Switzerland - 8:54

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

פדיון הבן

זמן פדה"ב כפשוטו הוא ביום ל"א דבקר א כתוב ופדיון
מבן חדש תפדה, ואף שמצינו חדש מלא וחדש חסר,
הלא חדש בלשון תורה הוא חדש מלא כמ"ש תוס'
סנה' י"א ע"א.

אבל ביראים ק"מ כתב דצריך דוקא שיעברו כ"ט ימים
ו"ב שעות ותשצ"ג חלקים, והוא שיעור חודש הלבנה.
ואף שאמרו לשון ל' יום לאו דוקא.

ובמ"ב של"ט כ"ז הביא שיטת היראים וכתב "שהוא
החשבון של כל חודש אם יתחלק השנה ל"ב חלקים
בשעה".

ולדבריו, לכא' צריך להמתין על שיעור מולד כגון נולד
בסוף היום אין לפדות בליל ל"א, וכ"כ רע"א ח"ב כ"ב
ופמ"ג בתיבת גומא וחס' שבת קל"ו וכ"ס יו"ד קנ"א.

ובנוב"י יו"ד ח"ב קפ"ז כתב דמה"ט אין פודין בלילה.
(והוא כפשטות שיטת היראים ודלא כחידוש הנצי"ב
או הח"ס). וכ"כ דגו"מ תקס"ח על מג"א סק"י. ומובא
ברע"א יו"ד. (והוסיף באמרי יושר ח"ב קל"ב דמה"ט
פודים סמוך לערב. ויש שכתבו עוד טעם שהמנהג לאחר
משום ברוב עם, ואין מדקדקין על זריזין מקדימין).

ועוד טעם דאין פודין בלילה ה' מהרש"ם ח"ב מ"ג דהוי
כמו צדקה דכיון דזכותו הוא לאריכות ימים לא יעשה
בלילה שיש מזיקים וה"ה פדה"ב דזכותו לאריכות ימים,
ואין ליתן צדקה בלילה כמ"ש בירושלמי שקלים פ"ה
ה"ד, והרבה האריכו בזה.

והנה בחל בשבת המנהג שעושים במו"ש ולא ביום
א', ולכא' מזה מוכח דטעם שאין עושים בלילה הוא
כמ"ש הנוב"י. מיהו יש לדחות דכל טעמים הנ"ל הם
רק לאחר ביום הפדיון מלילה ליום, אבל כיון שעבר
זמנו אין לדחותו כלל.

הערות ותגובות בלשה"ק א באנגלית יתקבלו
ברצון במייל bishvileihalacha@themir.org

עמל התורה וידיעת כל התורה הם מיקודות הישיבה

שלא ישהה כל היום בבית המדרש בישיבה, כדי
שהבחורים לא יפריעוהו בשאלותיהם וימנעו
ממנו מלדעת את כל הש"ס, אך מן רה"י רבי
נחום לא שמע לעצתו ונשאר ללמוד בבית
המדרש, תוך שהוא מתאמץ לענות לכל בחור
ובחור על שאלותיו. לימים אמר מן הגרנ"פ
שכל מה שזכה שדברי תורתו מתבדרין בבי
מדרשא בכל אתר ואתר, הוא בזכות שנשאר
בבית המדרש, והתאמץ לענות לכל אחד ואחד
כדי שכולם יזכו להבנת התורה.

כך גם מן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי
בנימין ביינוש פינקל זצוק"ל, שהיה עמל
בתורה בהתמדה נפלאה, וכל ספר שלמד בו היה
לומד אותו מתחילה ועד סוף, ולשם כך מוכרחים
להיות בעלי ידיעה מוחלטת בכל סוגיות הש"ס.

נמצא איפה, סיים מן רה"י הגרנ"צ פינקל זצ"ל,
כי כל ראשי הישיבה של ישיבת מיר, זכר צדיקים
לברכה, היו מופלאים מאוד בהתמדת התורה, עד
שאפשר לומר כי ענין זה הוא מיסודות הישיבה,
שנתייסדה על יסודות אלו - עמלות בתורה
וידיעת כל התורה כולה

ע"פ שיחות רבי נתן צבי פרשת יתרו

מן ראש הישיבה הגאון הרב נתן צבי פינקל
זצלה"ה האריך בשיחתו במעלת שקידת וגייעת
התורה. בדבריו עורר מן רה"י כי כל גדולי ישראל
לדורותיהם, ובפרט רבותינו ראשי הישיבה, זכו
לגדול בתורה בזכות שעמלו בתורה בכל כוחם.
בדבריו תיאר מעט את התמדתם המופלאה:

ידוע ומפורסם גודל העמל וההתמדה בתורה
שהיה למן ראש הישיבה הגאון הרב אליעזר
יהודה פינקל זצלה"ה, שבשנות בחרותו היה
לומד בשני סדרי הישיבה ש"ס, וכל שאר היום
היה יושב לשמוע ולקבל תורה מאחרים.

ידוע גם היגיעה העצומה וההתמדה הנפלאה
שהיתה למן ראש הישיבה שה"ת הגאון הרב
חיים שמואלביץ זצלה"ה, שהיה לומד עד
כלות כוחותיו ממש. לא אחת היה לומד בבית
המדרש ליד הסטנדר עד אפיסת הכוחות, ולאחר
מכן היה צונח על הרצפה יחד עם הסטנדר, תוך
כדי שהוא ממשיך ללמוד על הרצפה.

ידוע ומפורסם גם גודל העמל העצום בתורה
שהיה למן ראש הישיבה הגאון הרב נחום
פרצוביץ זצלה"ה בכל שלושת סדרי הישיבה.
מספרים שמן הגר"י מבריסק זצ"ל יעץ לו

יום השבת הוא המסוגל והמיוחד להכנה לקבלת התורה

הנה קרב ובא יום מתן תורה לישראל הנקרא חג השבועות, וידוע מה שכתוב בספס"ק שבכל שנה
ושנה מתחדשת במועדים אותה ההשפעה ממרום כמו שהיתה מלפנים באותה העת, ועלינו להתכונן
כראוי ליום הזה כדי שנזכה לשפע המתעורר בו.

והנה המתבונן בדרכי ההכנה יראה שהזמן המסוגל והמיוחד להכנה זו הוא יום השבת ובו יכולים
להשיג את כל העניינים הנצרכים כדי לזכות ביום מתן תורה.

והנה הדרך להשגת התורה, כתב רבנו יונה (אבות ג) שצריך תחילה לתקן את עצמו במידות, ובזה
תשכון התורה עליו, שאינו שוכנת לעולם הלז נכשל בגוף שמינו בעל מדות טובות. ובמהר"ל מבואר כי להבנת
התורה צריכים לשכל הישר ורק ע"י טהרת המידות זוכים לשכל נבון וחכם המסוגל לירד לעומקם
של דברי תורה. נמצא שעיקר ההכנה הנדרשת לקבלת התורה היא טהרת המידות.

וכתב המהר"ל ששורש המידות הרעות היא מידת הגאווה. שהרי כאשרם מתגאה על חברו בעושרו
או בגבורתו או בחכמתו הרי הוא מתמלא גם קנאה על חברו אשר מצליח בעסקיו ובענייניו ושונאו
ומיצר עיניו בכל אשר לו. נמצא שבעל הגאווה הלז נכשל בקנאה, שנאמת חנם ובצרות עין, וכן נכשל
בכל המדות הרעות. אבל בעל הענווה, בענוונותו נטהר הוא מכל המידות הרעות הללו. ולכן
הענווה היא הדרך להשגת התורה וקניינה, כמו שאמרו חז"ל (תענית ז) "למה נמשלו דברי תורה
למים דכתיב 'הוי כל צמא לכו למים, לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף
דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה".

האמונה היא יסוד הענווה ולזה מסוגל יום השבת. והנה יסוד הענווה היא האמונה שע"י שמאמין ויודע
שהבורא יתברך שמו ברא את כל יש מאין, ומאז ועד עתה מחיה ומקיים בכל רגע ורגע לכל הברואים
כולם, והוא הנותן לאדם כח לעשות חיל שיהי לו לבדו הכוחות כולם, מתמלא לבו בענווה גדולה
ואינו מתגאה כלל וכלל, כי יודע בעצמו שאין לו משלו כלום שהרי הכל מתנה מאת הבורא יתברך.

יום שבת קודש הוא יום האמונה ובקיום מצוותה מעידים אנו שבששת ימי המעשה יצר וחיידש
הקב"ה יש מאין את כל הבריאה כולה, ובשביעי שבת וינפש. וזמן זה מוכן מראשיתו כדי שנקנה
בו את האמונה השלמה והטהורה ע"י הנשמה יתירה שהיא ריבוי כח ההכרה והשכל וע"י המנוחה
מכל הטרדות והדאגות, לפיכך ראוי שביום השבת שהוא 'יום האמונה' נשתדל לקנות מידת הענווה,
ועל ידי זה נזכה בשכל הישר להבין ולהשכיל כל דברי התורה

מן רה"י הגאון הרב אריה פינקל זצלה"ה

הכנה למתן תורה / נאמר בהיכל הישיבה הקד'

היא אחרת והשמיעה היא אחרת לגמרי, אילו אמרו נשמע ונעשה משמע העשייה עיקר והשמיעה היכי תמצוי לדעת ולשפוט אם נכון הוא, משמע אני קיים כמציאות בפ"ע ואם ארצה אעשה, אבל נעשה שקודם נשמע הוא בטל לגמרי ואין לו שום מציאות עצמית וככל שמתבטל יותר כך מבין ושומע יותר והופך להיות עצם הדבר, המלאכים לא יכולים לעשות שני דברים יחד אבל זה לא שני דברים אדרבה זה כח הביטול עצמו, ככל שיגע יותר מוצא יותר, זה אמנם מציאה זה לא מכוחו אבל זה כאן הרזו וזו המתנה זהו המשתמשים שכלל שיש יגיעה אף שאין שום דרך טבעית להגיע למטרה אבל תומת ישרים מביטיחה לנו את המציאה מתוך היגיעה עצמה, הצדוקי את זה לא הבין אם רבא לא הבין אז אין פתרון זו פזיזות לחפש עוד, נכון בדרך הטבע אכן כך אבל התמימות הזו נותנת מהלכים מעל כל טבע, התורה עומלת לו שמחזרת עליו ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה וסדריה וכל כך למה מפני שאכף פיהו על ד"ת אומר רש"י סנהדרין צט.

זהו החילוק בין לוחות ראשונות לשניות, דמלבד האהבת תורה צריך גם עמל התורה, בשיח יצחק בשם הגר"א שאהבה רבה אהבתנו זהו לוחות ראשונות, חמלה גדולה ויתרה חמלת עלינו זהו אחר חטא העגל היה צריך חמלה גדולה ויתרה יותר מבראשונה, אלא מבואר בילקוט סוף יהושע משנשתברו הלוחות נגזר עליהם שילמדו תורה מתוך הדחק ומתוך טירוף הדעת, בלוחות שניות נתחדש תורה ע"י יגיעה ועמל, נתחדשה השכחה ויצה"ר שולט כדאי' במדרש כשאמר אנכי נעקר יצה"ר מלבם, בלוחות ראשונות קנין התורה היה ע"י אהבה ודבקות, וכל ענין הספירה היה כמבואר בחינוך להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד ונכסף ללבנו, וכך היה מתן תורה פה אל פה מה טבו דידך מיין, וזוהי הברכה של אהבת עולם גם זה ישנו היום, אבל אחר חטא העגל צריך גם את החלק השני של העמל והיגיעה, ודאי אהבה רבה אבל צריך גם חמלה גדולה ויתרה, ע"ז צריך תפילה בתחנונים אבינו אב הרחמן רחם עלינו ותן בלבנו להבין, ואדרבה אחר העמל ההנאה וקנין התורה הופכת להיות חלק בלתי נפרד מהאדם את זה א"א לשבור, זהו קנין נצחי.

נפסק להלכה (או"ח סי' מז) שאהבה רבה פוטר ברכת התורה. זה פלא הרי צריך שהפתיחה והחתימה יהיו עיקר המטבע של הברכה, מה זה קשור לברכה על התורה, אמנם באמצע מבקשים ותן בלבנו והאר עינינו בתורתך אבל עיקרה הרי הוא אהבת ישראל. הרמב"ן בסה"מ מצוה טו כותב שנצטוונו להודות לשמו בכל עת שנקרא בתורה על הטובה הגדולה שעשה לנו בתתו תורתו אלינו והודיענו המעשים הרצויים לפניו שבהם ננחל חיי העוה"ב וכאשר נצטוונו בברכה אחר כל האכילה כן נצטוונו בזו. ז"א שבכל פעם שיושבים ליד הרשב"א בעצם יש כאן קבלת התורה, בזוה"ק מובא בנפש החיים מאן דאשתדל באורייתא כאילו קאים כל יומא על טורא דסיני לקבל אורייתא. ובטור נפסק שצריך לכוין את זה בברכת התורה. זה לא רק ברכה על עצם המצוה של לימוד התורה או על עצם קבלת התורה אלא על החיבור שלנו לתורה ונתן לנו את תורתו, ותוך כדי הברכה מבקשים על המשך הדורות ונהיה אנחנו וצאצאינו מה שלא מוזכר בברכות אחרות, ולמה דוקא על עריבות התורה, אלא ע"כ כי זה לא עוד מצוה אלא זהו החיבור של כ"א בפרטיות וחיבור כל הדורות כולם, וכ"א חייב לגלות את המקסימום שהוא יכול לפי ערכו.

אז מה בעצם אומרים בברכת התורה מה היה הפסגה של מ"ת, ובנו בחרת מכל עם ולשון וקרבתנו לשמך הגדול סלה באמת להודות לך וליחדך באהבה, אהבת אותנו ורצית בנו ורממתנו מכל הלשונות, התורה נקראת רחמנא אמר מוקיר ורחים רבנן, ארובות השמים נפתחו ונשפכים מעינות של אהבה לכל יחיד, מים רבים לא יכלו לכבות את האהבה, וע"כ זהו ברכת התורה לדינא כי מהותה של התורה אורייתא וקב"ה וישראל חד הוא, וקרבתנו לשמך הגדול, ומיד אנו מחזייתא אהבה ומס"ן ואהבת את ה' בכל לבבך ובכל נפשך, אי לאו האי יומא כמה

חזו חזו בני חביבי דמשתכחין בצערא דידהו ועסקין בחדותא דילי, זה אוחד צמרמורת, מלאכים שרפים זוחלים ורועדים כל העולמות משותקים באימה עליונים ששו תחתונים עלזו והנה הנה אנחנו עומדים לקראת היום הקדוש הזה, יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחרב. ותקרבון ותעמדון תחת ההר וההר בער באש עד לב השמים חשך ענן וערפל, זו ברית שא"א להעלות על דל שפתיים מן אפשרות של חיבור כזה כביכול קוב"ה וישראל ואורייתא חד הוא, אפי' משה רבינו הוסיף יום אחד מדעתו, אף שכל העולם תלוי ועומד ליום הזה ואם לא יקבלו העולם יחרב, אבל כנראה שאם לא תהיה הכנה כראוי עוד יותר יחרב. מאה"ש לא יכלו לתפוס פסגה שכזו מה אנוש כי תזכרנו והנה הנה מגיע יום כלולותינו פסגת כל הפסגות יום חתונתו, אנו הולכים להיות שותף עם הקב"ה במעשה בראשית עלינו נאמר ישראל ואורייתא וקב"ה חד הוא, פסח זה גילוי האנכי אני ה' ולא אחר במורא גדול זו גילוי שכינה עד שנגלה עליהם ממ"ה הקב"ה וגאלם, שבועות זה אורייתא, ומה שבאמצע זה החיבור שלנו עבודת המדות של הספירה.

אם בחקתי תלכו מלמד שהקב"ה מתאוה שיהיו ישראל עמלים בתורה. (תו"כ) ובברכות לב: א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל המאריך בתפילתו ומעיין בה סוף בא לידי כאב לב שנא' תוחלת ממושכה מחלה לב, מאי תקנתיה יעסוק בתורה. יתכן שמבקש אדם רחמים ומפציר הרבה ולא נענה אך בזכות התורה נענה, מדוע רק זכות התורה עומדת שנענה בכל מצב, הלא אם אינו זכאי עתה מה כח התורה שפורצת כל השערים, ובנפש החיים שער ד פכ"ו שאם ח"ו יש רפיון בתורה מתמעט הקדושה וכל ההשפעות בעולם ואם ח"ו כולם מניחים את התורה אפי' לרגע אחד כל העולמות בטלים מכל וכל, משא"כ בשאר מצות ואפי' בתפילה כי זה נקרא חיי שעה שמגינה רק לשעה, וכל ענין התפילה תלויה רק בעסק התורה הק' ובלתה אינה נשמעת כמש"כ מסיר אזנו משמע התורה גם תפילתו תועבה, ובסוטה מט. כל העוסק בתורה מתוך דחק תפילתו נשמעת ואין הפרגוד ננעל בפניו, וביר' יש גירסא דרשב"א אמר אילו היה בהר סיני היה מבקש שני פיות אחד לתורה ואחד לתפילה, ברא"ש בתמיד היכן התפללו בביהמ"ק לא כנגד המזבח לא כנגד קה"ק אלא במקום לשכת הגזית ששם יוצאת הוראה לישראל, והדברים מסתערים מה פשר המפתח הזה שפותח כל השערים.

ושנתם לבניך אלו התלמידים שנקראים בנים, כל מי שמבקש טובה מחבירו או משר ומלך יש הנהגה של חשבון אם ראוי לזה ואם כדאי לו וכמה יתן, אבל רחמנו כרחם אב על בנים זה בלי חשבון שאדם מטיב לאוהבו לאשתו או לידידו זה בלי שום חשבון ותמורה וצמצום, מובא שהדברי חיים הסתגר בחדר לפני תקיעת שופר וחשבו החסידים איזה תיקונים פועל שם, ובאמת למד שם קצה"ח כי כשאבא שמח הוא נותן לכולם וזה ממתיק כל הדינים, העמל בתורה כביכול נותן לקב"ה מה שמתאוה לו אף הקב"ה מחזיר לו כל תאותיו וצרכיו, זה בלי חשבון, צבי ורמידי וריגי דילאון בלעותא צלותהון בכך מקבל והניא בעותא, הקב"ה חושק ומתאוה שיהיו יגיעים בתורה ומקבל תפילתם וממלא מבוקשם, קטירא לחי עלמא בתנא בשבועתא קבל יקר טוטפתא יתיבא בקביעותא, זה חביב לפניו ועושהו לכתר ועטרה לראשו וקבועה במקום תפילין.

אמנם יש עוד בסיס לקבלת התורה, אמר הצדוקי לרבא עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו אכתי בפחזותייכו קיימיתו, א"ל רבא אנן דסגינן בשלימותא כתיב בן תומת ישרים תנחם הנך אינשי דסגן בעלילותא כתיב בהו וסלף בגדים ישרים. מה ענין הפזיזות לנעשה ונשמע ואם לא היינו מקדמים נעשה לנשמע לא היתה אצבעו של רבא זובה דם, ומה ענינו של תומת ישרים תנחם, מהו הרז של נעשה ונשמע שמא"ש משתמשים בו איזה שימוש עושים בו. אלא ע"כ שמלבד הנאמנות של הנעשה ומלבד העומק של הנשמע, יש כאן עוד, וכלי שימוש שבעצם אין כשהן שני דברים של נעשה לחוד ונשמע לחוד, אלא שזה יצירה אחרת לגמרי של אדם שכולו למעלה מהטבע העשייה

יוסף איכא בשוקא, דוקא רב יוסף שהיה גדול הענוים הוא מתפאר בזה, עומד ע"ז הבאר היטיב או"ח תצד, אדם צריך לשמוח עם התורה אפי' עם הגדלות שלו בתורה, אבל דוקא לציין שהוא יותר מהרבה יוסף שבשוקא? כן אדרבה דוקא עם הענוה עם זה שהתורה היא כמדבר אבל המהות של תורה נגדלת ונתרוממת, אין יום דומה לחבירו אין אדם דומה לחבירו כל אחד עם הכוחות שלו צריך כסדר לצמוח ולהתרומם, צריך להרגיש את הורומתנו מכל הלשונות ובחר בנו מכל העמים, זה עיקר מהות התורה שירדה שנהא לעולם זה לא שם לואי זה עיקר השם של הר סיני, בן תורה הוא אדם אחר לגמרי וכל יום הוא צריך להיות משהו אחר, כמה שאסור להתגאות על השני כך אסור לא פחות להשוות עצמו לשני, טוב לו הוא כמו כולם הוא מספיק כמו כולם הוא מחדש כמו כולם אפי' קצת יותר, כ"א יש לו את וקרבתנו הפרטי שלו, זה לא סתם אילולי התורה אלא לאו האי יומא הנתרוממתי הפרטי שלו, לכן זה חלק בעצם מטבע הברכה, והערב נא אומר רש"י ברכות יא: יערבו עלינו לעסוק בהם מאהבה.

ברכת התורה כל ענינה היא ברכת אהבה, אהבה רבה אהבתנו חמלה גדולה ויתירה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים, בתנחומא פר' נח בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך שלא תמצא תושבע"פ אלא מי שאוהב את הקב"ה בכל לבו וכל נפשו, לפי שיש בה צער ונידודי שינה, אלא שכל המצות ההשפעה שלהם לפעמים יותר לפעמים פחות אבל הם בגדר טיפין טיפין, אבל השפעות התורה הם מאהבה ישקני מנשיקות פיהו כחתן היוצא לקראת כלה פה אל פה, והם מעין בלתי פוסק קולות מים רבים אדירים, ואהבה היא כמים הפנים, כל הברכות של בחקותי אינם בגדר שחר, שחר מצוה בהאי עלמא ליכא, אלא הם תנאי קיום עמל התורה אוכל פירותיהן ביוה"ז, זה רואים בחוש אין עולם התורה קיים, ולא שבת לוי בלבד אלא בכל מקום ובכל זמן כל ישראל יש לו כתר משלו. ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש זו ההקדמה למ"ת. לדעת להעריך את החיים את אוצרות שלנו, בני התורה הם הנבחרת של העולם כולו הם לגיונו של מלך. שבועות זה אמנם יום דין לרוחניות אבל זה זמן שכולו נפשי חולת אהבתך, תשרי זה זמן של דין לכל באי עולם צריך ר"ה יוה"כ רק אח"כ אפשר להגיע לש"ת להושר, מפסח עד עצרת זה הזמן של עליה והשפעה אין קץ ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

מעשה נפלא סיפר החברותא של הגאון האור שמח, פעם נתקשו מאוד בהבנת התוספות, אמר לו רבי מאיר שמחה מכיון שאין אנו מבינים לאחר עמל גדול את דברי התוספות, צריכים אנו להתפלל לקב"ה שיתן בליבנו אהבת התורה! ואכן עמדו להתפלל ונתברר הכל והבינו התוס' על בוריו. תמה החברותא מה זו התפילה על אהבת התורה הלא מבקשים והאר עינינו בתורתך ותן בלבנו להבין להשכיל, חננו מאתך דעה בינה והשכל, מה ענינו של אהבת התורה באמצע התוס', ענה לו רבי מאיר שמחה זצ"ל אמא שמסרה התינוק שלה לביבי סיטר לכמה שעות והילד בוכה ללא הרף והוא לא מפסיק לבכות כמה שעות, האמא חזרה לקחה התינוק על הידים ומיד נרגע מה קרה כאן, למה הוא בכה כל הזמן, ניסיתי להרגיע ולא עזר כלום, מה ההבדל בין האמה לשכנה, כי עזה כמות אהבה זה עצם מעצמיה כאן לא יעזור קונצים לא שכל ולא שום פטנטים צריך אמא, כאיש אשר אמו נתחמנו עובר ירך אמו. נאר אטאטע בלייבט אטאטע און אמאמע בלייבט אמאמע כי עזה כמות אהבה זו הדרך לזכות לתורה, כשאדם אוהב את התורה התורה אוהבת אותו ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי התורה וסדריה.

שימיני כחותם על לבך כחותם על זרועך כי עזה כמות אהבה קשה כשאלו קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתיה, אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב ר' יוחנן את התורה בוז יבוזו לו. ר' יוחנן האמורא הקדוש עברתו אמו מת אביו ולדתו מתה אמו, (קידושין לא) לא היה לו הורים יום אחד בחיים, עשרה בניו היו לו כולם מתו בחייו, (ברכות ה) הוא לא נשבר להיפך הוא הלך לנחם אחרים עם העצם של בנו הקטן דין גרמא דעשיראה ביר, מה כן שבר אותו כד נח נפשיה דר"ל והוה קמצטער ר' יוחנן בתריה טובא, אמרו רבנן מאן ליזל ליתביה לדעתיה, ליזל ר' אלעזר בן פדת דמחדדין שמעתיה, אזל יתיב קמיה, כל מילתא דהוה אמר ר' יוחנן א"ל תניא דמסייע לך, אמר את כבר לקישא, כי

הוא אמינא מילתא הוה מקשי לי עשרים וארבע קשייתא ומפריקנא ליה עשרין וארבע פרוקי וממילא רווחא שמעתתא, ואת אמרת תניא דמסייע לך, אטו לא ידענא דשפיר קאמינא, הוה קא אזיל וקרע מאניה וקא בכי ואמר היכא את בר לקישא היכא את בר לקישא והוה קא צוח עד דשף דעתיה מיניה. (ב"מ פד.) זה לא נתפס אדם שחי בצרות כל ימיו גבור אדיר כאן הוא לא יכול היה להחזיק מעמד, היכא את בר לקישא אין לו רווחא שמעתתא, פשוט השתגע בעו רבנן רחמי עליה ונח נפשיה, למה שימות, למה שלא יחזור לדעתו, כי זה לא היה עוזר אין לו רווחא שמעתתא, הוא שוב ישתגע. כשהרב שך נפטרה לו בת הוא מאוד נשבר לא יכול היה להתנחם, הדבר היחיד שניחם אותו אמר לו רח"ע שגם לו נפטרה בת יחידה אין מה שינחם רק התורה לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעיני, אמר הרב שך פעם אחת הרגיש את הגיהנום בעוה"ז ליל שבת נכבה האור והוא לא מוצא את הרשב"א. מחזה שכיח היה אצל מורי הגר"ח קמיל שהיה פשוט רוקד משמחה אחרי שהיה מתיגע ומתיגע למצא פתרון לקושיא, ובסוף היה לועס את זה שוב ושוב ומתקשר לאנשים תראו איזה מציאה ואומר לי לך תביא לחיים, היה שגור בפיו שרב"ב אמר היה שוה את כל החבלי לידה של אמא שלי בשביל הסברא הזו. הוא פעם שאל את אבא זצ"ל מה אתה אומר על סברא זו, ענה גאנץ גוט, גאנץ גוט? סאיז דאך זיס פון צוקר, זו שמחה שממלאה את כל הנפש את זה א"א לקחת בשום אופן... בתור בחור שגיל 25 הוא למד 200 פעם בימות, ביקש מכל בחור שילמד איתו ויסביר לו שוב ושוב. יש יהודי חשוב בחברון שהתנצח עם בנו בלימוד היה שם דם ואש ותימרות עשן, בסוף הם יצאו בריקוד נלהב ברוך אלוקינו שעתיים וחצי, אשרי עין ראתה זאת, הגאון ר' שמואל בירנבוים היה שיכור מאהבת התורה הוא פעם נסע במטוס מגיע התלמיד שלו שישב במחלקה ראשונה ורואה את רבו יושב בצפיפות עצומה עם גמ' כולו זורח, אמר התלמיד רבי בא תשב במחלקה ראשונה אני אשב כאן, אמר לו ר' שמואל חבל עליך תן לגוי שלידי את המקום ובא שב לידי יש לנו עוד עשר שעות על מגו במקום עדים. בוז יבוזו לו.

אנחנו לומדים מסכת קנינים המסכת שמגלה לנו איך הדברים משתייכים לאדון שלהם כ"א לפי איכות ודרגת קנינו, כולם דנים מה הפירוש האשה נקנית לבעלה, קודם כל צריך לדעת מה זה במ"ח דברים התורה נקנית, בירו' יש הו"א דצריך גם כסף גם שטר ביאה במ"ח קנינים זה לא הו"א זה ברור כך, אל תקרי מורשה אלא מאורסה זה חיבור לכל יחיד בקשר כזה שהתורה עצמה עמלה בשבילו ומבקשת עבורו הוא הופך להיות בן ברית עם התורה מגדלתו ומרוממתו א"א להשאר אותו אדם, אנו מתעלים מדרגת מאכל בהמה שזה קרבן העומר מאל שעורים עד לדרגת אדם אתם קרויים אדם, ההבדל בין אדם לבהמה כתוב במהר"ל בדרוש עה"ת בהמה זה בה- מה היינו כל העתיד שלה כבר נמצא בה שור בן יומו קרוי שור, משעת לידתה היא כבר בשלימותה, אדם מלשון אדמה כי מעפר לוקחת הוא מצמיח תמיד תמיד מתחדש ומוציא מן הכח אל הפועל, לא רק שהוא נלקח מן העפר אלא אל עפר תשוב גם הגוף שהוא מת לכאן' אם הוא חי כמו שצריך הוא חוזר וניעור הוא מתחדש שוב כי החיים האמיתיים הם חיים נצחיים זה מוסיף והולך תמיד, התורה היא עץ החיים כסדר תמיד צריך להיות מוסיף והולך א"א להשאר כמו אתמול, ע"י התורה אדם הופך להיות אדם אחר לגמרי אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא, זה ואירשתיך לי באמונה וידעת את ה' והאדם ידע זה החיבור עצמו מיוחדת ומזומנת זה החיים עצמם, זה קשר בל ינתק, כביכול קשר של אחותי רעיתי יונתי תמתי חד הוא ממש, התורה היא גוף החיים זה דבר שמתחדש תמיד אין סוף אינו דומה לגמרי מי שלומד מתוך קבלת עול מתוך רצף מתוך שאיפה ותפילה עיר"ש לחבר שאולי יותר מוכשר אבל זה עולם אחר לגמרי, ואינו דומה לימוד מתוך עול ועקביות בעקשנות ללימוד למקוטעין.

בריך רחמנא דיהיב אוריין תליתאי לעם תליתאי ע"י תליתאי קוב"ה ישראל ואורייתא ביום תליתאי בירחא תליתאי, והחוט המשולש לא במהרה ינתק. שנזכה לקנות התורה עם כל קניניה להגיע להביאני אל בית היין תורתך שעשועי, כביכול להיות עם הבורא עולם בחדר יחוד פסגת כל הקדושות, ואירשתיך לי לעולם ואירשתיך לי בצדק ובמשפט בחסד וברחמים, ואירשתיך לי באמונה וידעת את ה'.

מלחמות אני עשיתי

"דרש ר' חנינא בר פפא ואיתימא ר' שמלאי לעתידי לבא מביא הקב"ה ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר: כל מי שעסק בה יבוא ויטול שכרו" (עבודה זרה ב.). הכרזה דרמטית כזו, בלי קריטריונים, בלי ועדת קבלה, אין הגרלות: "כל מי שעסק בה יבוא ויטול שכרו" מתחילה מהומו, ישנה ריצה מטורפת, מחלקים, "מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים בערבוביא שנא' "כל הגוים נקבצו יחדו..." (ישעי' מ"ט ט'), קצת לא מובן, נותנים שכר ל"כל מי שעסק בה" מי אמור לעמוד בתור? פשוט הדבר - "כל מי שעסק בה" כל ה"יודעי שמך ולומדי תורתך", וממש לא להאמין, מי הם אלו שנדחפים ראשונים? מי רץ מהר? לפני שיגמר, "כל הגוים" אין ברירה, חייבים לעשות סדר בבלגן. "אמר להם הקב"ה אל תכנסו לפני בערבוביא, אלא תכנסו כל אומה ואומה וסופריה..." יש כבר תור מסודר, ומי זה שעומד בראש התור, "נכנסה לפניו מלכות רומי תחילה" - אם חשבנו שיש גבול לחוצפה, אז כנראה יש לנו עוד ממי ללמוד, רומי, אותה מלכות שהחריבה את ביתו, שרפה את היכלו, הם אלו שגזרו על השבת, על המילה, אלה שרדפו את ולדות התורה. אלו שהמציאו את המושג "דורו של שמד". הם באים לבקש שכר המיועד למי, למי שעסק בה, - "מה לך יוצא לסקל, על שמלתי את בני, מה לך יוצא להישרף, על ששמרתי את השבת, מה לך יוצא להרג, על שאכלתי מצה, מה לך לוקה בפרגול, על שעשיתי סוכה, על שנטלתי לולב, על שהנחתי תפילין, על שהבלתי תכלת, על שעשיתי רצון אבא שבשמים, הדא הוא דכתיב "ואמר אליו מה המכות האלה" (זכריה י"ג ו') מכות האלה גרמו לי להאבה לאבי שבשמים" (רבה וירא פר' ל"ב), אם היינו שומעים שמלכות רומי עומדת עכשיו לפני בורא עולם, שכרעך דנים בשמים ברומי ובמעשיה. מאליה הייתה יוצאת תפילה, נשמעת תעקה, "זכור ה' לבני אדם" (תהלים קל"ז ז') והנה מתחיל הדיון "אמר להם הקב"ה במאי עסקתם? אומרים לפניו, רבש"ע הרבה שווקים תיקננו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף בתורה" - הם אפילו לא צוחקים שהם אומרים את זה, ולמרה הפלא הדברים מתקבלים. הטענות לא נדחות על הסף. כביכול, הקב"ה מסכים עם עצם העניין ומסכים שהדברים נכונים, "וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה" - במקום לגלגל אותם מכל המדרגות, במקום להרים צעקה: רשעים ארורים, רוצחים, אתם לא מתביישים? מחמסם אחיך יעקב תכסך בושה" (עובדיה א' י'). במקום זה, מנהלים איתם משא ומתן. אמת הדבר, כל מה שעשיתם היה בשביל ישראל ולא סתם בשביל ישראל "אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה". ורק להבין, הם לא מנסים לתרץ את עצמם, הם לא מבקשים הקלה בעונש על כל המעשים הנפשעים שהם עשו, הפוך הם רוצים לקבל שכר "וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל" ואין מי שיצחק רמאים, שקרנים, לא נכון, אתם עשיתם את כל מה שניתן להעלות על הדעת, רק כדי שישאל לא יוכלו לעסוק בתורה, במקום זה, הטענות של אומות העולם שלעצמם נשמעות. רק מה, הכוונות היו שונות, כל שאומרים להם התכוונתם להפריע, בסוף לא רק שלא הצלחתם להפריע אלא אפילו עזרתם לישראל, מה כן אומרים להם, "אמר להם הקב"ה שוטים שבעולם, כל מה שעשיתם, לצורך עצמכם עשיתם".

ננסה להבין את זה במושגים של ימינו, לבית המשפט מובא מחבל שרצח כמה יהודים בצורה אכזרית. והוא יש לו דרישות: מגיע לי צל"ש, אחד הנפגעים באותו פיגוע הגיע לבית החולים, שם גילו שיש סתימה בערוק הראשי בלב, אם הוא לא היה מגיע לבית החולים, דום לב פתאומי, זה אמור היה להיות אצלו ענין של מים. בזכות הפיגוע שלי, עשו לו טיפול מרפואי, ובזכות זה הוא זכה להיות מריבין תורה ומקהיל קהילות ברבים. כמה שנים בכלא אמור לקבל אותו רוצח אכזרי? רק בשביל החוצפה של עצם השממת הטענה? רק ננסה לדמיין את ממשלת ליטא מאותם שנים באה לקבל שכר, יום אחד החלטנו לבטל את הפטור מגיוס לצבא ללומדי התורה לאיך שקראו לזה אז למודים רבניים, אם לא ההחלטה שלנו, בישיבת "כנסת ישראל" בסלבודקה היו חושבים על אפשרות לעלות לארץ? אם לא הגזירה שלנו הייתה נפתחת הישיבה בחברון? הנה מגיע איהו רומי מנופח מרוב חשיבות, אם לא היינו מקימים את המסילה הטרנס אטלנטית לכל אורכה של חשיבות? כל מה שיש לרשב"י "שם קנית הודך והדרך" זה שלנו, כל מירון זה רק בזכותנו "וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה" כך אפשר להמשיך לכל אורך ההיסטוריה, אותו שודי ים מארבעת השבויים, כמה תורה נתגלגלה על ידו, איך הגיע הרא"ש לספרד, הסיפורים ידועים, השימות ארוכות, אי אפשר להכניס אלפיים שנה לאמור אחד, אבל בכל זאת זה יכול אולי להישמע במקרה הטוב כטיעונים להקלה בעונש, אבל ודאי וודאי לא בבקשה לקבלת שכר.

על עצם השאלה איך עולה על דעתם של אומות העולם לקשור את עצמם בקבלת שכר של "כל מי שעסק בה" עדיין מדהדים באזננו דבריו של ראש הישיבה רבי חיים

זצ"ל, שלעתידי לבא יראו כולם איך שכל הדברים, וכל כולם כווננו אך ורק למטרה אחת "בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה" יש בעניין את הדברים המפורסמים מהרב מבריסק, יש ב"אור הצפון" גם דברים דומים, אבל כל זה עונה על השאלה איך הם בכלל קשורים לעניין, אבל מאכן ועד לבקשה לקבלת שכר רחוקה הדרך.

צריך לומר פשוט, שלעתידי לבא יראה כל העולם איך "ולו נתכנו עלילות" (ש"א ג' ב') מנהיג את עולמו, איך "סיבת הסיבות" מסובב את כל מה שעשה, עושה ויעשה ואיך "עילת כל העילות" מנהל את עולמו אז יבינו כולם, שלכל הדברים ישנה מטרה אחת, אבל המטרה הזאת תהיה כל כך ברורה וכל כך מרכזית, כל שאר המאורעות, כל שאר הדברים יראו כגורג קטן, ביום שיראו כל באי עולם "עין בעין בשב"ה ציון" (ישעי' נ"ב ח') לכל הדברים האחרים לא יהיה שום משקל, הכל אך ורק "בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה" ולפי זה אם כל דבר היה בשביל ישראל, מי הכי הרבה עשה לישראל, זה כבר לא פלא, מי עומד בראש התור, "נכנסה לפניו מלכות רומי תחילה".

והדיון מתחיל "אמר להם הקב"ה במאי עסקתם? אומרים לפניו, רבש"ע הרבה שווקים תיקננו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף וזהב הרבינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה" ממש לא להאמין, כאלה צדיקים, כאלה תמימים, "וכולם לא עשינו" בסוף למעשה, מה שעשינו, זה היה למטרה אחת ויחידה "אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה" כשהטענה נדחית על הסף, זה לא בגלל שעל הלכה אחת הקפידו הגויים לאורך כל הדורות "הלכה עשו שונא ליעקב" עכשיו לא אוחזים ב"לעשות נקמה בגוים" (תהלים קמ"ט ז') עכשיו עוסקים במתן שכר "לכל מי שעסק בה" זה הנושא וזה הדיון, "אמר להם הקב"ה שוטים שבעולם, כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם, תקנתם שווקים, הרבויים בהם זונות, מרחצאות, לעדן את עצמכם, כסף זהב שלי הוא שנא' "לי הכסף ולי הזהב" (חגי ב' ח') וכאן השאלה, למה התשובה של המרחצאות לא מתאימה לכל מה שעשו הגויים, מה הם מחפשים בשווקים, לא לעדן את עצמם, שאדם מרבה כסף וזהב, הוא לא רוצה את זה לעצמו, לא השאלה הראשונה אפשר לומר שהגויים עושים שווקים, המטרה הראשונה שלהם היא לא לעדן את עצמם, המטרה המרכזית של גוי היא להחטיא את הרבים (מוכיר קצת את האינטרנט) אבל לגבי כסף זהב, למה צריכים להדגיש את "לי הכסף" יש דבר בעולם שלא שייך לבורא עולם, ויש דבר שאדם עושה לעצמו יותר מכסף וזהב?

"מיד יצאו בפחי נפש" האכזבה גדולה, הם כבר דמינו. זכינו בפייס, איזה אוצר עומד ליפול בחלקנו, ובסוף נגמר החלום, אין את האוצרות, "נכנסה מלכות פרס אחריה" ושם בגמרא שואלים, ראייתם איך יצאה רומי, למה אתם חושבים שלכם כן ילך, אתם באמת חושבים שאת הסיפורים שלכם כן יקבלו, ועונה הגמרא "אמרי אינהו סתרי בית המקדש ואנן בנינן" הרומאים החריבו את בית המקדש, אנחנו בנינו, את כל הצרות, את כל הרדיפות, אף אחד לא רוצה לזכור, מה הם כן זוכרים, "ואנן בנינן", לנו בכלל מגיע עודף, "וכן לכל אומה ואומה... מ"ט עיילי? סברי הנך אישתעבדו בהו בישראל ואנן לא שעבדנו בישראל" יושב לו סיני במזרח, כושי באפריקה, אסקימוסי באלסקה, הוא לא ראה אף פעם יהודי, פתאום הוא מגלה שכל מה שהוא עשה, זה היה רק בשביל ישראל שיעסקו בתורה, ממש כמו אחד שנודע לו על איזה דוד עשיר שמחלקים את הירושה שלו, פלא שהוא מנסה את מזלו.

"יצאה מלכות רומי ונכנסה מלכות פרס אחריה" מתחילים לשמוע, מה יש לכם להגיד, "במאי עסקתם? אומרים לפניו, רבש"ע הרבה גשרים גשרנו, הרבה כרכים נבשנו, הרבה מלחמות עשינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל שיעסקו בתורה" קצת קשה לדמיין את ההרגשה של מי שעובד שנים רבות על איזה מטרה, ובסוף הוא מגלה שבסך הכל הוא היה כלי משחק על הלוח, האם יהיה להם שכל להבין שהתמזל מזלם, הם הופעלו בידיים טובות, או שבחישוב מסלול מחדש הם מנסים להציל מה שניתן להציל, האם ההיסטוריה חוזרת על עצמה, שוב נראה את "אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד" (שמות ט"ו ט"ז) "זהאל לא היה להם לירא כלום, שלא עליהם הולכים, אלא מפני איניות שהיו מתאוננים ומצטערקים על כבודם של ישראל" (ברש"י שם) האם גוי ישרא תמיד גוי או שסוף סוף מגיע כבר השלב של "הרנינו גוים עמו" (דברים ל"ב ג') "לאותו הזמן שישבו העובדי כוכבים של ישראל, ראו מה שבחה של אומה זו, שדבקו בהקב"ה בכל התלאות שעברו עליהם ולא עזבוהו, יודעים היו בטובו ובשבחו" (רש"י שם ע"פ הספרי).

"הללו את ה' כל גוים, שבחווהו כל האומים, כי גבר עלינו חסדו" (תהלים קי"ז) השאלה ידועה, כל הגוים, כל האומים, צריכים לשבח, על מה על "כי גבר עלינו", אם "גבר עלינו חסדו" לכאורה אנחנו אומרים לשבח? השאלה ידועה, התירוצים גם הם ידועים, אבל לענייננו אפשר לנסות להסביר, כך, לאותה כיתה, הגיעה באותו היום ממלא מקום, לא בטוח שהוא היה חסר ניסיון כמו שהילדים החליטו וואלי זה היה ללא החלטה, אבל זה מה שהם עשו, בהרבה יותר מעשרה ניסיונות התנסה אותו מ"מ"מ"מ אותו היום, כשנשמע הצלצול להפסקה לפני השיעור האחרון של אותו בוקר ארוך ומייגע, נמלט אותו מלמד כל עוד רוחו בו, להירגע לכמה רגעים בחצר הרביס, לזה חינו הילדים, כולם תפסו את הילדים, הולכים הביתה, מחר לכל מי שישאל הם יענו, שאמרו שהוראה שבגלל שהמלמד הקבוע לא

נמצא ומתבטלים השיעורים האחרונים, מי אמר, מתי אמר, לא יודעים כך אמר, הם מגיעים לשער הבינון, השומר שרואה מולו כיתה שלימה משוכנעת שהולכים הביתה, השער נפתח, הם מתחילים לצאת ומולם מגיע המנהל, מה? מהר חזרה לכיתה, אני מגיע עוד מעט לבדוק, עד היום לא מבין אותו מ"מ מה הביא את הילדים לחזור בתשובה ולנהוג כשורה בדיוק בשיעור האחרון, למחרת אמר המנהל לילדים, אתם עושים חבל, יפסדנו, איך תפשו אותנו ברגע האחרון, תדעו לכם, יש לכם נס, ככה יצאתם בגערה קטנה, אם הייתם מצליחים לברוח, אתם לא יכולים לשער איזה עונש הייתם מקבלים, אומר להם דוד המלך, גויים, גויים, "הללו את ה' כל גויים" יש לכם נס ש"גבר עלינו חסדו" אם הייתם מצליחים במזימות שלכם, איך הייתם יוצאים מזה.

"אמר להם הקב"ה (למלכות פרס) כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם, תקנתם גשרים ליטול מהם מכס, כרכים לעשות בהם אנגריא, מלחמות אני עשיתי שנא' ה' איש זלמתי" (שמות ט"ו ג') עמית מלפניו בפחי נפש" אמנם ללא תואר הכבוד "שוטים שבעולם" זה כנראה שמור לרומים, כנראה יש הבדל בין אלו שבונים כרכים, שמקימים גשרים, אלו דברים שיש להם תועלת לעולם, אלו דברים שיהיה אפשר להנות מהם שנים רבות, אבל "שוטים שבעולם" מה יש ממקומות בילוי, איזה תועלת תצא מזה לעולם, אבל כן שוטים, לא שוטים, יש כאלו קביעה ברורה "כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם" ושוב אותה שאלה "מלחמות" זה לא שייך לגדר של "לצורך עצמכם" מלחמה לא עושים בשביל להשתלט על נכסים, בשביל לצבור כח והשפעה, מדוע בכסף וזהב דוחים אותם ב"לי הכסף" ומדוע התשובה המתקבלת מלחמות היא "מלחמות אני עשיתי"?

כשממשלה הולכת לבנות עיר, כשמדינה הולכת להקים גשר, יש הגיון בהליכים, כשבן אדם בונה בנין, חברה רוצה להקים קניון, העירייה רוצה לבנות בריכת שחי, או קבוצת יזמים רוצה להקים פארק מים, יש תכנונים, יש הגיון בדבר, שנה תכנית עבודה, יש שלטים, כאן יבנה, יש אפילו צפי לסיום הפרויקט, בן אדם שהולך לעשות ביזנס, אין כזה דבר נעשה כך ונעשה כך, בסוף נרויח כך, כל אחד יודע יש סיכויים ויש סיכונים, הרבה פעמים הסיכויים מתגלים כסיכונים, בעוד שהסיכונים הם הם הסיכויים, לפעמים כל מה שנוגעים נהפך לזכב, ויותר מצוי שכל ששמים עליו יד נהפך לאבק פורח, אין שום הגיון בזה שאדם חכם ונבון לא יכול לעשות כלום לשיפור מצבו הכלכלי, בדיוק כמו שזה קצת משונה שאדם שיש לו כסף בשביל לחיות בשקט, לא רק הוא בעצמו אלא גם בניו ובני בניו לעוד שלש מאות שנה, חי כמו נווד חסר מנוחה, קופץ ממקום למקום, לא אוכל ולי זהב, העיקר לעשות עוד ביזנס, אל אחד מהרבינים הגיע אברך להתיעץ אתו, הציעו לו לנסות את כוחו בהשקעות, השקעות שנראות בטוחות, כדי שיהיה לו בעז"ה מהיכן לחתן את הילדים, אמר לו הרב לפני שנדון בעצם הנושא של ההשקעה הספציפית, האם היא אכן כדאית, כדאי לזכור, יש כאלה שהשקיעו והיה להם איך לחתן את הילדים, ויש כאלה שהשקיעו והשקיעו ולא היה להם איך לחתן את הילדים, ישנם שלא השקיעו ובאמת לא היה להם, וישנם שאפילו לא ניסו להשקיע, ובסוף אצלם חתונות היו מתוך הרווחה, רק אחרי שידעו את הכלל הבסיסי שזה, אפשר לדון בהשקעות ולגופם של השקעות, "לי הכסף ולי זהב" זאת התשובה לטענה "הרבה כסף זהב הרבינו" לא ולא, כסף וזהב זה באחריותו של בורא עולם בלבד, כל קשר בינו לבנינו הוא מקרי בלבד, בכל מה ששייך לכסף, אתם לא עשיתם כלום, "לי הכסף ולי זהב" אותו העניין במלחמות, תחפשו הגיון ב"כרכים" ניתן להבין ב"גשרים", "מלחמות" אין הגיון, אין הסבר, מלחמות או לא תכנית עבודה, מלחמות זה רק "מלחמות אני עשיתי שנא' ה' איש מלחמה".

"א"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב "עומדות היו רגלינו בשערי ירושלים" (תהלים קכ"ב ב') מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה" (מכות י). "וכן אמר הקב"ה לדוד טוב לי יום אחד שאתה מתעסק בתורה בחצריך עולות שעתידי שלמה בן דוד להקריב על גבי המזבח" (רבנו חננאל שם) אז מה המלחמות הם של הקב"ה, הניצחונות הם של ישראל?

"והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל (שמות י"ז י"א) וכי ידיו של משה עושות או שבורות מלחמה, אלא לומר כך כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים" (ראש השנה כ"ט). עמלק הגיע לכאורה אחרי שיהיה של ישראל "מאי לשון ריפדים... רבי יהושע אומר שריפו עצמן מדברי תורה" (סנהדרין ק"ו). אבל בתורה כתוב שהרפיון של ישראל היה באמונה "היש ה' בקרבנו אם אין" (שמות ט"ז ז') גם בזמן המלחמה הייתה ההצלחה של "גבר ישראל" תלויה ב"ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים" זה העניין של אמונה, אז את הניצחון שבשמים "שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה" או שה"ידיו אמונה" זה התנאי לניצחון, צריכים לומר פשוט ההצלחה במלחמה תלויה בלומדי התורה ובאיזה לומדי תורה, אלו שלומדים את התורה של בורא עולם, ככל שהלומד יתחזק וירגיש, אני לומד את התורה של נותן התורה, ככל שהגוי יותר יהיה משועבד לאביו שבשמים, כך יהיה יותר יותר ה"וגבר ישראל" אבל נשאר כאן משהו לא מובן "עד בא השמש" שהיו עמלקים מחשבין את השעות באיזטרולוגיה, באיזו שעה הם נוצחים, והעמיד להם משה חמה ועררב את השעות (רש"י שמות י"ז י"ב) אז המלחמה קשורה לישראל, כמה הם עוסקים בתורה או שהמלחמה תלויה באיזה שעה מתקיימת?

"והיה ביום ההוא יסור סבלו מעל שכמך ועלו מעל צוארך וחבל על מפני שמך" (ישעי' י"ז כ"א) "א"ר יצחק נפחא חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, מה עשה, נעץ חרב על פתח בית המדרש ואמר כל מי שאינו עוסק בתורה ידקך בחרב זו, בדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ, מגבת ועד אנטיפרס ולא מצאו תינוק ותינוקת שלא היו בקיאי בהלכות טומאה וטהרה" (סנהדרין צ"ד): הסיפור לדוע והדברים ברורים, סנחריב עולה על ירושלים עם חיל גדול, יש לו תוכניות גדולות "רב פפא רמי כתיב "מרום קיצו" (ישעי' י"ז כ"ד) וכתיב "מלון קיצו" (מלכים ב' י"ט כ"ג) אמר אותו רשע, בתחילה אחריב דירה של מטה ואחר כך אחריב דירה של מעלה" יש לו תכנית פעולה, מול אותו מחנה גדול עומד חזק' לכאורה במצב חסר סיכוי, כשהוא מתמודד מביט עם אלו שדורשים, אין ברירה אלא להיכנע ללא תנאי "שבנא וסיעתו השלימו" (סנהדרין כ"ו). נגד אותו "קשר רשעים אינו מן המניין" יש לו בקשה מבורא עולם, בקשה שאם היינו שומעים אותה לא דרך המשפקים של חז"ל הייתה ברואית לנו בשונה, "אני אי לי כח לא להרוג דלוי לומר שירה לומר אלא הרנינו ישן במיטתי ואתה עושה" (ילקוט שמואל קס"ב) בסדר, אין ברירה, המצב נראה ללא מוצא, מה עם תפילת רבים, מה עם תענית ציבור, במקום זה "אני ישן" ולמעשה זה מה שפעל, בלילה בשעה שחזק' ישן על מיטתו (איך הוא נרדם בלילה כזה) אותו מחנה נקבלת, "א"ל הקב"ה אני עושה כן שנאמר "ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור" (מלכים ב' י"ט ל"ה).

"מאי" עוד היום בנב לעמוד" (ישעי' י"ז ל"ב) חשבונות שמים מי יוכל להכיל, הסיפור של נוב עיר הכהנים עוד מימי שאול ודוד נשאר חשבונו פתוח "אמר ה' חנינא כל האומר הקב"ה יותרו חייו" (בבא קמא נ). אמר רב הונא אותו היום נשתייר מעוונה של נוב" (סנהדרין צ"ה). זה היום האחרון שיש סכנה שיבואו לסגור את החשבון, "אמרי ליה כלדאי אי אזלת האינדא יכלת לה, ואי לא לא יכלת לה", מה שקוראים אצלנו חלון הזדמנויות, "אורחא דבעי לסגויי בעשרה יומי סגא אחד יומא", זה נראה כאילו משמים מסייעים בידו, לקחת צבא של מליוני אנשים ולהצליח לשנע אותם דרך של עשרה ימים ביום אחד, זה נשמע מפחיד, לא פלא ש"שבנא וסיעתו השלימו" וכאן מגיע עיכוב קטן, עיכוב גורלי, סנחריב רוצה לבדוק את השטח, מארגנים לו במה גבוהה או מגדל, משם הוא רואה את כל ירושלים והוא מסתכל בזלזול, זאת ירושלים, בשבילה הטרחתי מחנה כזה גדול, מה היא לעומת מכל הערים שכבשתי עד היום, כזאת קטנה, כה חלשה, אבל הוא הרי בא עם מטרה "בתחילה אחריב דירה של מטה", מסמן סנחריב את חומות בית המקדש, את חומות העזרה, אותם צריכים דבר ראשון להחריב, אומרים לו אי בעי, עכשיו מתחילים, מיד נגשים למלאכה, אבל סנחריב בטוח בעצמו, כל היועצים אומרים עכשיו, יש לו חושים בכוכבים, גם מהם הוא מתעלם, אחרי שהוא הריץ אותם פיה חדר דרך של עשרה ימים, כל זה רק בגלל מה שנקרא דוחות מודיעין, יש ביה הזדמנות שלא תחזור, פתאום הוא מפרגן להם מנוחה, זאת ההוראה, מחר כל אחד יביא אבן מהחומה, יקח רק לבנה אחת, לא נראה שיהיה מספיק לכולם, "מיד" ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור" (מ"ב י"ט ל"ה), מכל המחנה לא נשאר אפילו מי שידרוש לחקור את המחל, לפטר עכשיו ומיד את מי שהתעלה מכל ההתראות, קמים להם אנשי ירושלים בבוקר, מי שישן ומי שלא ישן, לא כולם הם בדרגה של חזק' "הרניני ישן במיטתי" קמים לבוקר חדש, שקט, דממה, אין קול ואין עונה מכיוונו של מחנה סנחריב, אתמול הם עשו רעש גדול עד האמצע הלילה והיום דממה מוחלטת, "יעץ מחנה לנפוח אוויר" והתוצאה מסופרת מדור לדור "הובשת פגריו בלילה" (מפיוט ההדרה של פסח) כה נס, כזה פלא "גבר חסדו על יראיו" (תהלים ק"ג י"א), "אמר רב פפא היינו אינשי בת דינא בטל דינא" "כיון שלן דינא בטל הריב, וכן מפני שלא נכבשה בו ביום לא הצליח ממחרת" (ברש"י שם), ושוב לא מובן, ההצלה הייתה בזכות "שמנו של חזקיהו" או בזכות "בת דינא בטל דינא", הקב"ה סובב סנחריב יפספס את הזמן ואת השעה.

"ארבעה מלכים מה שתבע זה לא תבע זה .. דוד ואסא, יהושפט וחזק'ל, דוד אמר "ארדוק אויבי ואשיגם" (תהלים י"ח ל"ח) אמר לו הקב"ה, אני עושה כן שנא' "ויכסם דוד מושפט עד הערב" (ש"א ל' י"ז) עמד אסא ואמר, אין בי כח להרוג, אלא אני רודף ואתה עושה אמר הקב"ה, אני עושה כן שנא' "וירדפם אסא והעם אשר עמו" (דה"ב י"ד י"ב), כי נשברו לפני אסא אין כתיב כאן, אלא "כי נשברו לפני ה'", עמד יהושפט ואמר, אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף אלא הרניני אומר שירה, אמר ליה הקב"ה, "אני עושה כן שנא' "ובעת החלו ברנה נתן ה' מארבים" (דה"ב כ"ב), עמד חזק'ל ואמר "אני אין לי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה, אלא הרניני ישן במיטתי ואתה עושה, א"ל הקב"ה אני עושה כן, שנאמר "ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור" (מ"ב י"ט ל"ה), והשאלה שנשאלת ארבעה מלכים, מי גדול שני? דוד שהיה צריך לצאת לרדוף, להשיג ולהכות, או מי שישן וישטו ועשו לו את כל המלאכה, מה שנקרא קומפלט, עבודה מושלמת, תשובה פשוטה וברורה לזה נמצאת בדברי רבותינו, דוד יכל לרדוף להשיג ולכלות ועדיין להבין שהוא בסיפור אלו כלום, זה הכל שייך "לעשה נפלאות גדולות לבדו" (תהלים קל"ז ד') עם שני הפסטים בפסוק, האחד "לבדו" אין לו צורך בעזרה, והשני "לבדו" רק הוא יודע מזה, אסא מרגיש שהוא צריך בכל זאת קצת לראות את הבורא עולם שאם הוא לא יראה, הוא לעול לחשוב שיש לו חלק בניצחון "הרניני ואתה עושה" והושפט כבר מתיר לעצמו להיות חלק מהעניין רק ב"הרניני אומר שירה", חזק'ל חושש שאם הוא רק ילך להסתכל על המלחמה, הוא כבר כבר יחשוב הנה בעז"ה הצלחנו, המקסימום שהוא מרשה לעצמו בעניין, זה הביטחון, "הרניני ישן

במיטתי ואתה עושה" בשביל ביטחון כזה של "הריני ישן במיטתי" גם בשעה שבחוק, מאחורי החומות, מחכה צבא של מיליוני חיילים, צריכים הרבה ללמוד את ה'נפש חיים' וגם אז אולי ואולי, אבל מי שישן עת מיטתו בכזה ביטחון הוא יכול היות בטוח ב"ואתה עושה".

"א"ר יוחנן משום ר' יוסי בן זמרא כל התולה בזכות עצמו בזכות אחרים, וכל התולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עצמו, משה תלה בזכות אחרים שנא' "זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך" (שמות ל"ב י"ג), תלו לו בזכות עצמו שנא' "ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ להשיב חמתו מהשחית" (תהלים ק"ו כ"ג), חוקי' תלה בזכות עצמו "זכר נא את אשר תהלתכי לפניך" (ישעי' ל"ח ג') תלו לו בזכות אחרים שנא' (מ"ב י"ט ל"ד) וגוונתי לא העיר הזאת למעני ולמען דוד עבדי" (ברכות י:).

קצת לא מובן, השעה היא שעה קשה, סכנה גדולה מרחפת על כלל ישראל בכלל ועל ירושלים בפרט. מחנה גדול, שרק אתמול היה רחוק מירושלים מרחק של עשרה מים, ביום אחד הוא מגיע, נראה כמו רוח סערה המאיימת כמו צונמי להתנפץ על חומות ירושלים. האם זה לא הזמן לעורר זכויות?

עוד בחידור לומד כל ילד "אם בחקתי תלכו" (ויקרא כ"ו ג'), ואיך הולכים בחוקתי? "שתהיו עמלים בתורה" (שם בראשית), ולא לו שעמלים ישנה הבטחה: "ורדפתם את איביכם ונפלו לפניכם לחרב" והפסוק הבא ממשיך: "ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ורדפו" - כל אחד שמוסר להסביר כמה חשובים לומדי תורה, וכמה חשוב שיהיו כמה שיותר לומדי תורה, מצטט את המשפט: "אינו דומה מועטין העושים את התורה, למרובין העושים את התורה". מי גדול מחזקי' "שנענך חרב על פתח בית המדרש"? איזו דור היו כל כך הרבה "מרובין העושים את התורה"? כאותו הדור ש"בדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ" האם היה אסור להזכיר את "שמנו של חזקי"? הממשלה ממננת שמן בלי הגבלה לבתי כנסיות ובתי מדרשות, שיוכלו לעסוק בתורה ובעבודה גם בלילות, זו לא זכות שכדאי להזכיר בעת צרה? הלידים בחידור, הבנות בבית יעקב, יש להם ידע מופלא, מה שבימינו קשה למצוא תלמידי חכמים שיש להם ידע כזה. "ולא מצאו תינוק ותינוקת שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה" מי זכה לתואר "יראת ה' היא התהלה" (משלי ל"א ל') "זה דורו של חזקי" (סנהדרין כ:).

"זאת אות הברית אשר אני נתן ביני וביניכם... לדרת עולם" (בראשית ט' י"ב), "אמר רבי יודן לדרת כתב, פרט לשני דורות-לדורו של חזקי ולדורו של אנשי כנסת הגדולה" (רבה בראשית ל"ה) ושחזקי' מנסה להזכיר ולעורר זכויות, הוא נקרא "תולה בזכות עצמו" וחז"ל אומרים "הנה לשלום מר לי מר" (ישעי' ל"ח י"ז), "אפילו בשעה ששיגר לו הקב"ה שלום מר הוא לו" (ברכות י:).

"אמר רב קטינא: אין הגשמים נעצרים אלא בשביל ביטול תורה. שנאמר: "בעצלתיים ימך המקרה" (קהלת י' י"ח) -בשביל עצלות שהיה בישראל שלא עסקו בתורה, נעשה שונאו של הקב"ה מך, ואין מך אלא עני שנא' (ויקרא כ"ז ח') "ואם מך הוא מערכך" ואין מקרה אלא הקב"ה, שנא' (תהלים ק"ד ג') "המקרה במים עליותי" (תענית ז:), שהסבא מסלבודקה למד את הגמרא ואת ה"ואין מך אלא עני" הוא קישר את זה לפסוק "כי ימוך אחיך והחזקת בו" -גם שהשומעים היה קשה להם לשמוע זאת-עמד הסבא על דעתו: הקב"ה כביכול מבקש מאתנו עזרה, כדי לקיים את העולם, אבל זה עדיין נשאר לא מובן, ה"לעושה נפלאות גדולות לבדו" צריך פתאום עזרה?

"והנה מה שהורונו חז"ל, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכירתו-שהו הענוג האמיתי... ומקום העדון הזה באמת הוא העולם הבא.. אך הדרך כדי להגיע אל מחוץ חפצנו הוא העולם הזה" (מסילת ישרים פרק א').

הקב"ה רוצה להטיב עם בריותיו, לתת להם שפע ברכה וכל טוב, אבל מאחר "ורחמי על מעשי" הוא רצה שהם יקבלו את כל זאת בזכות ולא כ"נהמא דכיסופא" (לחם של בושה). ועל כן נשלח האדם לזה העולם, על מנת שיוכל להכין לעצמו כלי קיבול לקבל את השפע שחפץ הקב"ה ליתן לו ולכל הבריות. וזה מה שאמרו חז"ל: "היום לעשותם ומחר לקבל שחרם" (עירובין כ"ב). ה"כל יכול" -אינו צריך עזרה מאיש. הקב"ה כביכול צריך את העזרה שלנו רק כדי שהוא יוכל לתת בזכות ולא כ"נהמא דכיסופא".

"בשעה שישראל עושים רצונו של מקום הן מוסיפין כח וגבורה" שנא' (במדבר י"ד י"ז): "ועתה יגדל נא ח"ה" בשעה שישראל עושים רצונו של מקום הן מוסיפין כח וגבורה" שנא' (תהלים ק"ח י"ד): "באלקים נעשה חיל" (ילקוט דברים תתקמ"ה).

ועכשיו זה ברור: בורא עולם הוא "בעל המלחמות" -הוא רוצה את הכל בשביל ישראל. אבל כדי שיוכל לעשות את זה לא כמתנת חנם, הוא צריך את לומדי התורה. הוא צריך את זכויות לימודם, ולא מספיק הלימוד לבד, צריך גם את ה"משעבדין את לבם" ואז יש הנהגה בעולם טבעית, ויש שדוד מערכות בשביל ישראל, האצל בלק זה היה "ומה אדם לא זעם ה" (במדבר כ"ג ח'), במלחמת עמלק "והעמלקים משה חמה וערבב את השעות", עם סנחריב, העסק נגמר ע"י "בת דינא בטל דינא", הקב"ה הכניס לסנחריב לראש, מחר, לא דחוף היום,

מחר נפרק להם את החומה, את העולם מנהל ה"בעל מלחמות" וההנהגה שהוא קבע בבריאה ש"בשעה שישראל עושים רצונו של מקום הן מוסיפין כח וגבורה", "תנו עו לאלקים" (תהלים ס"ח ל"ה) איך נותנים עוז, עוז לא נותנים ע"י קריאת עידוד, "ה' עז לעמו יתן" (תהלים כ"ט י"א) איך עוז אלא תורה, שיהודי לומד תורה הוא נותן כח לבורא לקיים את עולמו ואפילו לשנות את סדרי עולמו, נשאר רק השאלה מה הטענה? איזה מעשה רע עשה ה"תולה בזכות עצמו"?

חשבנו לומר: רבי עקיבא קרא על עצמו "הרבה תורה למדתי... ולא חסרתי מרבתי אפילו ככלל המלך מן הים" (סנהדרין ס"ח). התורה היא "ורחבה מני ים" (איוב י"א ט). ההרגשה צריכה להיות שהתורה היא כל כך גדולה, כל כך רחבה, כל כך עמוקה-מי אני, מה למדתי ומה ידיעותי מול מה שעוד לא למדתי ואני עדיין לא יודע. התולה בזכות עצמו דומה לכאורה לאדם שלמד היום איך מחזיקים רובה והוא כבר מרגיש כמו הרמטכ"ל, התולה בזכות עצמו עלול להראות או כמי שלא מבין מהו ההיקף של התורה ושל לימוד התורה, או שהוא אינו מבין עד כמה יקרה היא התורה, בקשר לאחרים-מותר ולא רק מותר אלא חייבים להוקיר כל לומד תורה. "תולה בזכות אחרים" -עצם הדבר שהוא מכבד ומוקיר לומדי תורה זה לבד זכות.

וכאן אפשר להגיע לשאלה שהיא אמורה הייתה להיות השאלה הראשונה "לעתיד לבא מביא הקב"ה ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר כל מי שעסק בה יבוא ויטול שכרו" מי אמור להתייצב ראשון לומדי התורה, קובעי עתים לתורה, אבות ובני, תינוקות של בית רבן, שם התור אמור להיעשות שלא "בערבוביא" התור הוא מהדרין, גברים לחד, ונשים צדקניות "הני נשים במאי זכיין" (ברכות י"ז).-האמא היהודית, האמא שבחנה את בנה היקר בפרשת השבוע, שלמדה את משניות, שעודדה ושלחה את בעלה ללמוד, היא תעמוד בתור נפרד, ובסוף מי נעמד לקבלת שכר, מי נדחף (כבר אמרנו "בערבוביא") עומדים הגויים, רק הגויים, וכל הגויים "כל הגויים נקבצו יחדו" ומאיפה יודעים אנחנו שהיהודים לא נמצאים באותו מעמד? יעלה על הדעת, כל הגויים עומדים בתור כאילו הם מחכים לסייע הומניטרי, והם רואים יהודים לידם והם לא יעשו איזה פוגרום קטן? ואם אכן הם לא יעשו רעה לאף יהודי, דבר פלא כזה היה חייב להיות מסופר, איך זה שכלל ישראל לא התייצב לחלוקה? לו ציור שהיו יוצאת הכרה, לקראת שבועות מתקיימת חלוקה, כל לומד תורה זכאי לקבל \$ 5.000, איזה תור היה נוצר במקום תוך מספר דקות? מקסימום נוכל לספר על אותם מתמידים שלא הלכו לחלוקה לפני סוף הסדר. וכאן הזדמנות נדירה, מי יודע מתי תחזור, אפשר לקבל ישירות "מידך המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה" מה אף פעם הם לא שמעו את התפילה וההודאה "אנו עמלים ומקבלים שכר" (ברכות כ"ח:). גם אם הוא לא זוכר את תפילת רבי נחוניא בן הקנה בע"פ, בסיום מסכת הוא בטח היה, איך מחמיצים הזדמנות כזו?

התשובה לזה, היא התשובה שרצינו לומר על "תולה בזכות עצמו" -יהודי לומד תורה "לא מחזיק תיבותא לנפשיה" (סנהדרין פ"ח:), כמה שהוא לומד הוא מרגיש שזה לא מספיק, שהוא הולך לקחת חלוקה, הוא לא לוקח על מה שהוא למד, הוא לוקח כדי שיוכל להמשיך ללמוד, היו המשגיחים, היו המגידים, מספרים, על אותה אניה, נוסעים בה איוון וסטפן, פרנסואה וג'ורג', אחמד ועבדאללה, אף אחד מהם לא אשם במה שקורה, רק היהודי הוא זה שיוכל לקום ולהודות "בשלי הסער הזה" (יונה א' י"ב), לגוי מגיע תמיד עודף, היהודי לעומת זאת מרגיש עדיין לא יצאתי ידי חובתי.

עומד לו יהודי, מבקש ומתחנן על תורה "אהבה רבה אהבתנו" אבל הוא לא מתחיל אני מבקש, אני רוצה ללמוד תורה, קודם הוא "תולה בזכות אחרים" קודם הוא מזכיר זכות אבות "בעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים" רק אחרי זה בא המשפט "ותן לבבנו להבין ולהשכיל, לשמוע ללמוד וללמד, לשמור ולעשות", והוא לא בא מסתפק במועט, הוא רוצה את הכל "את כל דברי תלמוד וירורך", והוא מבקש שזה יהיה "באהבה" הוא ממשיך בבקשה "ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך" -כבר הזכרנו קודם, הלימוד צריך להיות מתוך "ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים", ועכשיו יש לו בקשה חדשה "והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ, ותולכנו קוממיות לארצנו" מה הקשר בין הבקשה על תורה לבקשה על ארץ ישראל?

"גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם ויחלו מעט ממשא מלך ושרים" (הושע ח' י') "אמר עולא פסוק זה בלשון ארמית נאמר, אי תנו כולהו עתה אקבצם, ואם מעט מהם יחלו ממשא מלך ושרים" (בבא בתרא ח:). ככל שיותר ויותר יתרבו לומדי התורה, כן ישתחרר העול של "משא מלך ושרים", ככל שעם ישראל יעסקו בתורה, יהיו "עמלים בתורה", כך תתקרב הגאולה. היה פעם מי שהמציא מטבע לשון "יתנו, וקבלו" אבל אנחנו יודעים "יתנו" "אי תנו כולהו עתה אקבצם" זה הקשר בין "אהבה רבה" הבקשה של תורה לבקשת הגאולה, גם בתורה מתחילה הפרשה ב"אם בחקתי" ומסתיימת "ואולך אתכם קוממיות".

בעומדנו לפני זמן מתן תורתנו נעמוד ונקבש "בעבור אבותינו שבטחו בך" -יעזרנו ה' שנזכה להיות מעמלי התורה, תוך שיעבוד לתורה ולנותן התורה, יגדל ויפרח לגיונו של מלך, עוד ועוד חיילים "בשעריך ירושלים", עוד ועוד לומדי תורה, יקוים בנו במהרה "זכרת את בריתי אותך בימי נעורייך והקמותיך לברית עולם" (יחזקאל ט"ז ט"ז) ונזכה בקרוב לראות את "עתה תלמודם אקבצם" שבטו אל ביתו ברחמים.

BELOW IS AN ENGLISH ADAPTATION OF THIS WEEK'S PARSHA PREVIEW WHICH CAN BE HEARD LIVE EVERY WEDNESDAY AT 2:15 PM

Love Overrides Protocol

Harav Hagaon Elimelech Reznik Shlita

There is a long-standing minhag to stay up on the night of Shavuos and spend the entire night learning Torah, rather than going to sleep as usual. But what's the reason for this practice? I'd like to discuss three key points in this regard.

People often reason, "If I go to sleep, I'll have more energy. I'll be able to daven better, and I might even have more time to learn! I'll be able to learn my regular sedarim, and I can learn during the day. But if I stay up all night, I'll be wiped out—and if you crunch the numbers, I might end up learning less overall." And if you take out your calculator, you might find that you're actually learning less by staying up all night on Shavuos.

So which is better? What's the use of staying up?

The point, Rabbosai, is that this minhag isn't about learning more Torah—more hours, more hasmadah. It serves a different purpose altogether. And we're going to discuss three fundamental ideas that underlie this minhag of Klal Yisrael.

Hashem Replenishes Your Strength

One, it's brought down that staying up all night is a tikkun, a kapparah, for what happened at the time of Matan Torah. Klal Yisrael went to sleep the night before the Torah was given, and Moshe Rabbeinu had to wake them up in the morning. This triggered criticism from Above: "The night before Matan Torah you go to sleep? You show up late?"

We stay up the whole night as a way of rectifying that mistake. But what really happened then? What does it mean that Klal Yisrael went to sleep and Moshe had to wake them up?

Let's look at the Kedushas Levi, who always defended Klal Yisrael. R' Levi Yitzchak gives the following explanation: Klal Yisrael arrived at Midbar Sinai on Rosh Chodesh Sivan, and they invested all their energy into preparing for Matan Torah. From Rosh Chodesh all the way through the Shloshes Yemei Hagbalah they were busy readying themselves to receive the Torah. By the time Erev Shavuos came around, they were so physically and emotionally drained that they said to themselves, "We're not going to have the strength or clarity to receive the Torah properly." So they went to sleep—but not merely to get a good night's rest; it was a lesheim Shamayim sleep, with the intention of restoring their energy to receive the Torah properly.

Why, then, were they criticized? Where did they go wrong? The Kedushas Levi says they should have had bitachon and emunah that Hakadosh Baruch Hu would give them the strength they needed. Yes, they had exhausted themselves in their preparations. Yes, they were drained. But they should have trusted that קוֹי ה' יְחַלִּיפוּ כֹחַ—the Eibischer would renew their energy so that they could receive the Torah.

The Maharsha expresses this idea in two places. The Gemara states (Bava Basra 10a) that talmidei chachamim who hold back sleep from their eyes will be satiated by the radiance of the Shechinah in Olam Haba, and the Maharsha explains that this doesn't mean Hakadosh Baruch Hu will grant them

the experience of the Shechinah in the next world, but rather that they receive a taste of Shechinah from Olam Haba in this world. Why? Because Torah weakens a person. It drains you physically. So talmidei chachamim, who push themselves past their limits, should naturally become weak and frail—but Hashem gives them added strength.

The Maharsha says the same thing in Avodah Zarah (3b), where the Gemara says that someone who learns Torah at night will have a chut shel chessed drawn upon him during the day. Naturally, if someone stayed up learning all night, he should be totally wiped out by the morning. But no. The Maharsha says Hashem gives them a chut shel chessed, which grants them extra kochos, so they do not become depleted.

That's what would have happened at Matan Torah, had Klal Yisrael not gone to sleep.

In the zemiros of Shabbos day, we say: וְכָאוּ כֻלָּם בְּבְרִית יְיָ, נִעְשָׂה וְנִשְׁמַע אֶמְרוּ כְּאֶחָד, וּפְתָחוּ וְעֲנוּ ה' אֶחָד. This stanza is describing Kabbalas HaTorah, which happened on Shabbos. But then we continue, בְּרוּךְ הַנוֹתֵן לִיעָף כֹּחַ, praising Hashem for giving strength to the weary. What is this line doing here? We understand the naaseh v'nishma, the bris yachad. But why הַנוֹתֵן לִיעָף כֹּחַ?

The answer lies in the above idea. Torah tires a person out. A person might think: Maybe I'll be exhausted; maybe I won't have the koach to learn the next day. No! בְּרוּךְ הַנוֹתֵן לִיעָף כֹּחַ—Hakadosh Baruch Hu will give you the strength to learn. The Torah won't knock you out. You won't lose from pushing yourself.

That was the mistake before Matan Torah. Klal Yisrael thought they needed to sleep in order to be ready, but their reasoning was flawed; they should have had bitachon that Hashem would give them the necessary koach.

So this is the first reason for staying up the whole night—not to fall into the same mistake that Klal Yisrael made at Matan Torah by worrying about not having strength.

Our Grocery Store

The second point relates to the Torah's account of Klal Yisrael's arrival in Midbar Sinai. The passuk says: וַיָּסֶעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ — first, they traveled from Refidim, then they came to Midbar Sinai, and then they encamped.

The Ramban points out that generally, when Klal Yisrael traveled, they immediately encamped — they set up their tents, they made things nice, and they settled. Here, however, the passuk is adding a step in between וַיָּסֶעוּ and וַיָּבֹאוּ מִדְּבַר סִינַי. They didn't just travel and then encamp. When they arrived at Midbar Sinai and saw Har Sinai, they dropped everything. They didn't bother settling in. They didn't arrange their tents or hang up pictures to try to make themselves comfortable. They ran straight to the mountain.

What's the deeper point of this Ramban? It's not just that Klal Yisrael were less focused on worldly matters and went straight

BELOW IS AN ENGLISH ADAPTATION OF THIS WEEK'S PARSHA PREVIEW WHICH CAN BE HEARD LIVE EVERY WEDNESDAY AT 2:15 PM

to prepare for Matan Torah. It's more fundamental than that. They felt that their real home—their true place—was where they could learn Torah.

We all understand that Torah and ruchniyus are more important than gashmiyus. But the only way to give that knowledge practical expression is if the person feels that ruchniyus is the essence of his life. He has to be so comfortable with ruchniyus that other things become less important to him, and what really makes him happy and comfortable is learning Torah and doing mitzvos. Then the pleasures of this world become less significant.

When Klal Yisrael reached Har Sinai, they knew: This is what we're here for. Instead of busying themselves making things comfortable, they abandoned all considerations of setting up their belongings and began to prepare for Matan Torah.

That's the second point. On Shavuos night, we're not just changing our sleep schedule—we're stepping into a different mindset. We're saying: This is my place. This is what I live for.

I once heard a beautiful pshat to explain the tefillah of ותן חלקנו בתורתך. The simple meaning is: "Give us a portion in Your Torah." But there's another way to understand it: Make our portion in life be Torah. Make it our business, our life's work. A person does many things throughout his day, but only some of those things are his.

Someone once asked R' Aharon Leib Shteinman where a certain Midrash is found. He didn't know offhand and told them to ask R' Chaim Kanievsky. They asked R' Chaim, and he immediately named the exact source, in one of the Masechtos Ketanos. When they came back to R' Aharon Leib and told him how quickly R' Chaim answered, they were amazed.

But R' Aharon Leib said, "Why are you so impressed? That's his grocery store."

If you walk into a large grocery, he explained, and ask for a certain product, the owner of the store knows exactly where it is. If you enter a hardware store and you ask the owner for a very specific kind of screw, he can show you precisely where it is, out of the many hundreds of screws and bolts he sells. Is anyone impressed by that? No, because it's his business. He lives it every day. So, too, for Rav Chaim, Torah is his store. You ask him for anything, he knows exactly where it is. That's his cheilek.

When we ask ותן חלקנו בתורתך, we're davening that Torah should be our grocery store.

That's why we stay up on leil Shavuos and learn all night. We forget our usual schedule, our usual comforts, and declare that Torah is our cheilek: "This is our place. This is who we are."

We Made It!

The third idea is based on a beautiful insight from the Ohr Hachaim, on the above passuk at the beginning of Parshas Yisro. The Torah says: וַיִּשְׁרְאוּ אֶל מֵאֲרָץ מִצְרַיִם, בְּיוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינַי. וַיִּחַנּוּ בְּמִדְבַּר מִדְבַּר סִינַי, וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי, וַיִּחַנּוּ בְּמִדְבַּר מִדְבַּר סִינַי. The order seems off; first it says they arrived in Midbar Sinai, and then it says they traveled from Refidim. Shouldn't it be the other way around?

The Ohr Hachaim says the Torah is telling us something much deeper. This wasn't just a regular encampment, a stop on the journey. This was the day the world was waiting for since Sheishes Yemei Bereishis. The purpose of Yetzias Mitzrayim was that Klal Yisrael would accept the Torah, and the very creation of the world was conditional on Klal Yisrael's accepting the Torah. That's the tachlis of the entire world.

In the Ohr Hachaim's words: אהבה מקלקלת השורה להקדים המאוחר, שלהיות כי הוא זה יום המקווה לבורא לתורה לעולם לעליונים ולחתונתו ומיום הבריאה והם יושבים ומצפים מתי יבואו בני ישראל מדבר סיני, לזה כשהגיעו שמה לא עצרו כח לספר סדר הדבר ותנף קדמה ההודעה באמרו ביום הזה באו וגו' הגיע חשוק ונחשק לחושק וחשוק ושמחו שמים וארץ כי זה הוא תכלית הבריאה ותקוה ואחר כך חזר הכתוב להודיע פרטן של דברים.

So exciting was this moment when Klal Yisrael arrived at Har Sinai that the Torah couldn't contain itself from informing us of this earth-shattering event. They finally made it! The passuk practically jumped out of its place, instead of describing the chronological sequence, because if a person loves something, he breaks from the usual protocol and structure: אהבת מקלקלת: השורה. Heaven and earth rejoiced at this moment, when the beloved finally arrived to meet the one longing for it. That's what we see in these pesukim—the Torah can't contain itself.

The Ohr HaChaim expresses a similar idea in Parshas Vayeitzei. When Reuven brought the dudaim, Leah gave them to Rochel in exchange for being with Yaakov that night: כִּי שָׁכַר שְׂכָרְתִּיךָ בְּדוֹדְאִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. She rented her husband! This seems totally out of place—was Yaakov Avinu a worker for hire?

The Ohr HaChaim explains that Leah had such a burning desire to have more shevatim from Yaakov Avinu, that she was mekalkeles es hashurah. She acted totally out of line—but it was her ahavah for Hashem and His mitzvos that drove her.

And listen to this: the Chida, the Alshich, and others write that this episode happened on Erev Shavuos! And who was born from that union, from Leah's act of ahavah mekalkeles es hashurah? Yissachar, the paradigm of the talmid chacham.

And the Alshich says that this is one of the reasons for the minhag to put out flowers on Shavuos. It's a zecher for the dudaim! It is said that someone came to the Chazon Ish asking for a segulah to have children, and he told him to sponsor the flowers for Shavuos in a shul.

One of my favorite Gemaras brings out this point. Chazal (Eruvin 53b) relatethat R' Avahu was asked one morning, in the beis midrash, where R' Ila'i was. He wasn't at first seder. Where was he? They answered: עלץ בנערה אחרונית. He was rejoicing — and the Gemara gives two opinions as to the reason for his joy: Either he had gotten married, or he was busy learning. The נערה referenced here is either a young woman who was his bride — or a masechta! He was so involved in his learning and so excited that it was as though he had gotten married.

So when they asked, "Where's R' Ila'i?", the answer was: He got carried away and lost track of time. He was learning all night, so he missed the morning seder. Rashi says: He's sleeping now. This is what love for Torah can do to a person — to get him to stay up all night learning ecstatically. Ahavah mekalkeles es hashurah.

Wishing everyone a gevaldig Yom Tov.